

Asia: VN/1972/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston koulutuspoliittiseksi selonteoksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset selontekoa koskevat kommentit

Laadukas varhaiskasvatus on vaikuttavaa ja siksi siihen tulee panostaa vieläkin enemmän. Huolta herättää osaavien ja kelpoisten työntekijöiden puute erityisesti varhaiskasvatuksessa. Koulutuspaikkojen määrän lisäämiseen tuleekin satsata lähivuosina. Ei pelkästään varhaiskasvatukseen vaan koko koulutuksen kenttään. Soveltuvuutta alalle tulisi huomioida enemmän pyrittäessä eri opinahjoihin. Selonteossa näitä asioita onkin tuotu hyvin esille. Toimenpiteet ja tavoitteet tuntuvat pääosin hyviltä. Nivelvaiheita tulisi madaltaa ja luoda selkeämmin yhteissuunnitelmallista toimintaa esim. varhaiskasvatuksesta toiselle asteella saakka. Tämä ehkä toteutuukin nyt kun tuo oppivelvollisuuden laajentuminenkin on päätetty.

Kommentit lukuun 2. Visio/tavoitetila – koulutus ja tutkimus kohti 2040-lukua

Luvussa todetaan, että Suomessa tulee olla riittävästi osaavaa ja sitoutunutta opetus-, ohjaus ja muuta henkilöstöä on riittävästi kaikkialla Suomessa ja henkilöstö kehittää osaamistaan säännöllisesti. Hyvä näin, mutta kuinka asia todellisuudessa varmistetaan. Varhaiskasvatuksen henkilöstörakenne on muuttumassa vuoteen 2013 mennessä niin, että käytännössä jokaisessa lapsiryhmässä tulee olla kaksi opettajaa. Tällä hetkelläkin on suuri pula pätevistä varhaiskasvatuksen opettajista. Koulutuspaikkoja tulee lisätä vuosien saatossa reilusti ja varhaiskasvatuksen vetovoimaa tulee lisätä. Jokainen kunta tietysti vastaa omasta puolestaan mutta valtiovallan tulisi tässä kohtaa toimia selkeänä veturina. On hyvä, että Karvi on ollut kehittämässä ja kehittää edelleen laatujärjestelmäämme. Sitä kautta myös kasvatuksen ja opetuksen laatu paranee ja toteutuu tasapuolisemmin kaikille lapsille. Selonteossa puhutaan paljon rahoituksen järjestämisestä mutta varsinaisesti konkreettisia toimia ei ole esitetty. Hanke avustuksia on varmaan jatkossakin haettavissa, joka ei sinänsä ole huono vaihtoehto. Avustusten hakeminen vaatii kuitenkin resursseja ja aikaa, joten erityisesti pienissä kunnissa tämä on erityisen haastavaa. Pidemmät hakuajat ja selkeät perusteet helpottaisivat tätäkin työtä.

Kommentit lukuun 3.1 Varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus

On hienoa, että toimenpideoiosiossa on todettu uudistuksen tavoitteena olevan vahvistaa lasten kokonaisvaltaisen oppimispolun syntymistä ja helpottaa joustavia siirtymiä varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja edelleen sieltä perusopetukseen. Tällä hetkellä kuntien välillä on suuria eroja sillä,

kuinka tuo nivelvaihtely hoidetaan. Onkin tärkeää, niin kuin toimenpiteissä todetaan, rakentaa tälle kokonaisuudelle yhteinen hallinto ja lainsäädäntö sekä opetussuunnitelmien yhtenäisyys siten, että siirtymät olisivat lapsille ja oppilaille mielekkäitä. Toiminnan käytänteitä tulee yhtenäistää niin, että toiminnasta muotoutuu ehyt kokonaisuus. Tämä on kaikkien niin kasvattajien kuin lasten ja heidän perheidensä etu.

Kommentit lukuun 3.2 Toinen aste

Oppivelvollisuuden laajentaminen ei välttämättä vähennä tutkintojen keskeytymisiä. Oppilaan ohjaukseen tulisi panostaa, jotta kaikille nuorille saataisiin aidosti heitä kiinnostava koulutuspolku. Toisaalta oppilashuoltoon panostus olisi ollut riittävä panostus oppivelvollisuuden laajentamisen sijasta. Jatkossakaan tämä ei poista ja tuskin vähentää pudokkaiden määrää. Koulutuksen ja työelämän, yritysten yhteistyön vahvistaminen sekä ammatillisessa koulutuksessa ja lukiokoulutuksessa onkin hyvin tärkeää. Yrittäjyyteen tulisi kannustaa. Myös se, että lukio-opintoihin sisällytetään edelleenkin ammattiin valmistavia opintoja, on monelle nuorelle tärkeä koulutuspolun avaava vaihtoehto. Riittääkö nykyinen rahoitusmalli kunnille toisen asteen opintojen kustantamiseen.

Kommentit lukuun 3.3 Korkeakoulut

On hyvä, että korkeakoulujen aloituspaikkoja on päätetty lisätä. Toivottavasti tällä on myönteinen vaikutus varhaiskasvatukseen opettajienkin saatavuuteen. Pelkkä aloituspaikkojen lisääminen ei välttämättä riitä. Oleellista on, että koulutuspaikan saavat erityisen motivoituneet ja alalle sopivat henkilöt. Siksi alalle soveltuvuutta tulisikin enemmän painottaa korkeakoulujen pääsykokeissa. Liian helposti nykyään mm. kandin tutkinnosta jatketaan maisterin tutkintoon, mikä tietysti on suotavaa, mutta mikä toisaalta voi aiheuttaa alalta pakoa. Erityisesti varhaiskasvatukseen henkilöstön koulutustasoa tulisi nostaa ja näin tapahtuukin viimeistään v. 2030 henkilöstö rakenteen muutoksen yhteydessä.

Kommentit lukuun 3.4 Tiede ja tutkittu tieto

Tutkittua tietoa ollaan yhä enemmän käytetty hyväksi mm. varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa. On hyvä, että tieteeseen ja tutkitun tiedon tuottamiseen ja vaikuttavuuteen panostetaan jatkossakin.

Kommentit lukuun 3.5 Vapaa sivistystyö

On tärkeää, että esim. kansalaisopistot pystyisivät järjestämään yhdessä kuntien kanssa toimintaansa erityisesti pienille syrjässä oleville kylille. Liikenneyhteydet ilman omaa autoa ovat monesti olemattomat tällaisilla kylillä. Siksi tällaisen liikkuvan kansalaisopiston kurssin järjestäminen, kirjastoautojen ohella, voisi olla hyvinkin tärkeitä alueensa asukkaille. Tällä on oma roolinsa myös koulutuksellisen tasa-arvon ja koulutuksen saavutettavuuden edistämässä.

Kommentit lukuun 3.6 Jatkuva oppiminen – työuran aikainen oppiminen

Tulisi vakiinnuttaa järjestelmä, jossa työntajat ja ammatteihin valmistavat korkeakoulut, ammattikoulut ym. tekisivät säännöllistä yhteistyötä koskien lisäkoulutusten järjestämistä työntekijöilleen. Jatkuva oppiminen voitaisiin jo koulutusvaiheessa sisällyttää opetuksen sisältöihin vaateena alasta riippuen.

Kommentit lukuun 3.7 Opetus-, ohjaus- ja muu henkilöstö

Yhteiskuntamme muuttuu hurjaa vauhtia ja siksi myös koulun ja varhaiskasvatuksen henkilöstön koulutusten sisältöjen tulee muuttua. On hyvä, että toimeen on ryhdytty tai ryhdytään. Suurin ongelma tällä hetkellä on, niin kuin on todettu, kelpoisten opettajien saatavuus. Erityisesti varhaiskasvatuksessa ongelma on tällä hetkellä suuri. Miten taataan, että opiskelupaikkoja lisäämällä saadaan tasapuolisesti riittävä määrä opettajia eri puolille Suomea eri kokoisille paikkakunnille? Toisaalta lapsimäärä on valtakunnan tasolla jyrkästi vähenevä, mikä helpottaa tämän asian järjestämistä. Kuinka oppivelvollisuuden laajentaminen tulee vaikuttamaan oppilashuollollisiin toimiin, jää nähtäväksi. Erityisopettajia ja opinto-ohjaajia tarvitaan mitä todennäköisimmin entistä enemmän.

Kommentit lukuun 3.8 Taide- ja kulttuurikasvatus ja -opetus ja taiteen perusopetus

Erityisen tärkeää on kulttuuriperinnön siirtäminen tuleville sukupolville. Suomen malli on hyvä lähtölaukaus lasten ja nuorten harrastamisen lisäämiseksi. Toisaalta sen vaatimus koulupäivän yhteyteen hämmentää. Helposti harrastuksista tulee selkeä osa koulupäivää eikä harrastukselle ominaista ”arjesta irtautumista” koeta. On kuitenkin hyvä, että asialle ollaan nyt tekemässä jotain. Tässäkin tasapuolinen kohtelu on tärkeää.

Kommentit lukuun 3.9 Opintotuki

Opiskelijoiden työteon mahdollisuutta ja kannattavuutta tulee parantaa opintotuen saamisen oheen siten, että työtekeminen on kannattavaa. Opiskelijoiden vanhempien tulotason vaikutusta, opintotuen määrää laskevasti, tulee arvioida uudelleen.

Kommentit lukuun 3.10 Ruotsinkielisen koulutuksen tilanne, tavoitteet ja toimenpiteet

Laadukkaalla ruotsinkielisellä varhaiskasvatuksella on suuri merkitys ruotsinkielisessä koulutuspolussa.

Kommentit lukuun 3.11 Maahanmuuttajataustaisten oppiminen ja oppimispolut

Suomen kielen oppiminen välttämätöntä jo koulutuspolun alkuvaiheessa. Siksi varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen S2 –opetuksen saaminen on turvattava maahanmuuttajataustaisille. Tässä myös suomalaiseseen kulttuuriin liittyvän tiedon opettaminen tärkeää.

Kommentit lukuun 4. Koulutus- ja tutkimusjärjestelmän tilannekuva ja keskeiset muutostekijät. Pyydämme tarvittaessa kirjaamaan vain tiiviin yleisen lausunnon luvusta ja yksityiskohtaisesti vain tärkeimmät kommentoitavat tai mahdollisesti puuttuvat asiat

Laadukkaan varhaiskasvatuksen merkitystä lapselle ei voida koskaan korostaa liikaa. Koko raportissa asia on hyvin nostettu esille. Lapsimäärämme/syntyvyys on jyrkässä laskussa. Siitä huolimatta varhaiskasvatukseen osallistuvien määrä on nousussa ja se ennustaakin palvelutarpeen pysymistä noin samana. Osallistumisastetta on kuitenkin nostettava vielä suuremmaksi, jotta laadukas varhaiskasvatus toteutuu mahdollisimman tasapuolisesti kaikille lapsille. Keinoja osallistumisasteen nostamiseen tuleekin pohtia. Yhtenä vaihtoehtona on maksuton varhaiskasvatus kaikille 0-6 vuotiaille. Myös varhaiskasvatuksen tekeminen houkuttelevammaksi mm. erilaisten sisältöjen ja painotusten suhteen voisi lisätä osallistumista. Varhaiskasvatuksen liittäminen selkeämmin koulutuspolkuun lisää lasten vanhempienkin kiinnostusta alaan. Voiton tavoittelu varhaiskasvatuksessa mitä todennäköisimmin syö laatua. Ala tulee tehdä houkuttelevaksi, jotta sinne saadaan mahdollisimman motivoitunutta ja hyvin koulutettua henkilökuntaa.

Forsman Juha
Pälkäneen kunta - Sivistystoimi